תרי בתרי היכי יתיב. משמע[א] שעם עמודין היה הקיפו ששה שאם היה הקיפו בלא עמודין אם כן נפיש ליה משני טפחים בהדי עמודים[ב]: **ורבי מאיר עמודין היכא** הוו קיימי. אע"פ שיש ריוח הרבה לר"מ[ג] בכל האורך לבד מנגד ספר תורה פשוט היו לו שהיו מונחים בלא רלא האורן שספר תורה מונח: **ולמ"ד איוב בימי משה היה.** וא"ת מאי קאמר ולמ"ד (ה) והאי תנא גופיה סבר דבימי משה היה דקתני סיפא משה כתב ספר איוב וי"ל דאכתי לא ידע סיפא דברייתא: **בפורענותא לא מתחילינן.**

וא"ת ונכתביה מיד אחר רות ואומר ר"י משום שאחרית של רות היה אחרית שילא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות לכך כתב אחר כך מיד אותן שירות והוא אחרית שלה וא"ת ולמ"ד מעולי גולה היה לכתביה לאיוב לבסוף ואומר ר"י דמשום הכי כתבו בהדי תהלים ומשלי לפי שהוא מענין אחד כתובין מענין שירה ומקראות קלריס ומיגון אחד דבימיהם היה ניגון כדאמרינן (מגילה דף ג.) ויקבלו בספר תורת אלהים מפורש ושום שכל ה) מאי ושום שכל פסוקי טעמי והא דלא כתבו אחר משלי משום שלא להפסיק בדברי שלמה ור"ת מפרש דלכן כתבו בהדי תהלים משום דאמר לקמן דוד כתב ספרו ע"י עשרה זקנים ואיוב נמי נכתב ע"י ד' זקנים לופר ובלדד ואליפז ואליהוא והשתא אתי שפיר שלא כתבו אחר משלי: **פורענות דאית ביה אחרית.**

וא"ת איוב נמי אית ביה אחרית וי"ל דהאי אחרית דרות אחרית דכל ישראל ועוד דאיכא למ"ד ו) דלא כפל הקב"ה שכרו אלא לעולדו מן העולם:

ועל

[3] תחלת דבר ה' בהושע ז) וכי עם הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו וא"ר יוחנן שהיה תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק ואלו הן הושע וישעיה עמוס ומיכה וליקדמיה להושע ברישא כיון דכתיב נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים הוו חשיב ליה בהדייהו וליכתביה לחודיה וליקדמיה איידי דזוטר מירכם מכדי ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל ליקדמיה לישעיה ברישא כיון דמלכים סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא וישעיה כוליה נחמתא סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא: [ב]סידרן של כתובים רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים ולמ"ד ח) איוב בימי משה היה ליקדמיה לאיוב ברישא ט) **אתחולי בפורענותא לא מתחלינן** רות נמי פורענות היא פורענות דאית ליה אחרית י) דאמר רבי יוחנן למה נקרא שמה רות שיצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות ומי כתבן משה כתב ספרו ח) ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה שמואל כתב ספרו ושופטים ורות דוד כתב ספר תהלים ע"י עשרה זקנים ע"י אדם הראשון על ידי מלכי צדק ועל ידי אברהם וע"י משה ועל ידי הימן וע"י ידותון ועל ידי אסף

ועל

על ידי עשרה זקנים. כתב בו דברים שאמרו זקנים הללו שהיו לפניו ויש שהיו בימיו כגון אסף והימן וידותון מן הלויים המשוררים: **על ידי אדם הראשון.** כגון גלמי ראו עיניך ולי מה יקרו רעיך (תהלים קלט) אדם הראשון אמרן: **על ידי מלכי צדק.** נאם ה' לאדוני [שב לימיני] וכל המזמור (שם קי): **ועל ידי אברהם.** כדאמרינן לקמן [טו.] אימן האומרמי זה אברהם: **ועל ידי משה.** תפלה למשה (תהילים 5) וכל אחד עשר מזמורים כסדרן: **ועל ידי הימן.** משכיל להימן [שם פח]: **ועל ידי ידותון.** למנצח לידותון [שם לט]:

חזקיה

ז) [אולי ל"ל הא ק"ל דכל שיש וכו'].

שברי לוחות שמונחין. תחת הלוחות: **יש בו רוחב טפח.** וזה שהקיפו ששה נמצא עובי רוחבו שני טפחים: **רוחא דביני וביני.** אויר שבין עמוד לעמוד: **ובתרי פושכי היכי יתיב.** דקתני נשתיירו שם ב' טפחים ששה ס"מ מונח: **ספר עזרא.** ספר שכתב משה וכו' קורין בעזרה פרשת המלך בהקהל וכהן גדול ביה"כ: **נתחלתו הוא נגנל.** אין לו אלא עמוד אחד וגגלל מתחלתו לסופו ט): **דרכיך ביה פורשא.** שאינו גולו כולו ומניח בו מקצת וכורכו לעצמו ומניח אותו הכרך על הספר מלמעלה: **וכלליה נעיל.** וכורכו למעלה על ההיקף: **דמנח ליה מגד.** אגל הכותל ולא בין שני הלוחות: **היכא הוי קיימי.** כיון דמצריך טפח מכאן וטפח מכאן בדוחק האורן שלא יהא ס"מ יוצא ונכנס בדוחק העמודים היכא מנחי הלא ימצטו את החלל: **שם שם.** תרי זימני כתיבי לגוחות ולשברי לוחות: **אשר שברת.** קרא יתירה הוא לממכיה לוחמתם לדרשה: **יישר כוחך.** לגמרך שהוא מן הדברים שעשה משה רבינו ע"ה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום: **שנתנבאו באותו הפרק.** בימי אותם המלכים עוזיה יותם אחז יחזקיה בארבעה נביאים הללו כתיב כן חוץ ממיכה שלא היה בימי עוזיהו אבל היה בימי יותם אחז יחזקיה: **חגי זכריה ומלאכי סופם של נביאים.** שהן היו בבית שני בשנת שתים לדריוש האחרון: **ישעיה קדים לירמיה ויחזקאל.** שהרי ישעיה בימי עוזיה וירמיה בימי יאשיה ובניו נתנבא בירושלים ויחזקאל בגולה בימי לדקיה: **רוח אהבים איוב זו.** רוח קדמה בימי שפוטים ט) השופטים אהבים דוד אמרן והוא קדם לאיוב כמ"ד בימי מלכת שבא היה ואחר כך שלשה ספרי שלמה: **משלי קהלת.** שניהם ספרי חכמה: **שיר השירים.** נראה בעיני שאמרו לעת זקנתו: **קינות.** ירמיה אמרן שהיה אחר שלמה: **דניאל.** אחר ירמיה בימי נבוכד נצר בגולה: **אסתר.** אחריו בימי אחשורוש: **עזרא.** אחריו בימי דריוש השני שעמד אחר אחשורוש: **למ"ד איוב בימי משה היה.** לקמן: **רוח נמי פורענותא היא.** רעב וגלות ומיתת אלימלך וכניו: **דאיכא ליה אחרית.** סוף הפורענות נהפך לאחרית ותקוה שיצא דוד משם: **ופרשת בלעם.** נבואתו ומשליו אף על פי שאינן נורכי משה ותורתו וסדר מעשיו: **ושמונה פסוקים.** מן וימת משה ט) עד סוף הספר: **שמואל כתב ספרו וספר שופטים.** שכולם קדמו לו ועמד וכתב ספרן ומה שעלתה לישראל בימיהם וכן רות שהיתה בימי השופטים:

עין משפט נר מצוה

קל א ב מיי' פ"ז מהל' ס"מ הלכה טו סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רפג סעיף ה:

רבינו גרשום

שברי לוחות מונחין בארון תחת השלימות. מיכדי הא ו) (קרי) לכל דבר שיש בהקיפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח וספר תורה ר' טפחים בהיקף וברוחב ב' טפחים. והני מילי כי נגלל כולו על עמוד אחד יש ברחבו ב' טפחים אבל כי הוי נגלל לאמצעיתו על ב' עמודין נפיש ליה שיעור בית מושבו יותר על ב' טפחים משום דאיכא ריוח ביני ביני של פתיחת חבור העמודין. והשתא אליבא דר' מאיר הואיל והוי רוחב הקיפו יותר מב' טפחים בתרי פושכי דפשו מארון על שיעור הלוחות היכי הוי יתיב ספר תורה. ספר עזרה היינו ספר תורה המונח בארון לתחלתו הוא נגלל הכל על עמוד אחד ולא הוי רוחב הקיפו אלא ב' טפחים. ואכתי אפי' הכי ספר תורה דהוי רוחב הקיפו ב' טפחים בתרי טפח שבארון היכי יתיב אי לא הוי ביה רווחא פורתא אמר רב אשי דכריך בה בספר תורה פורתא לאחר שהיה כרוך כולו עמוד אחד היה חוזר וכורך מסופו לבדו כרך מעט כשיעור שיכנס האחד וישב בריוח באותן ב' טפחים ומנח ליה לאותו כרך קטן על הכרך הגדול וכי האי גונא יתיב ברווחא. ואליבא דר' יהודה דספר תורה לא הוה יתיב בארון מיקמי דליתי ארגז וכו'. ור' מאיר דאמר דספר תורה בארון הוה יתיב האי מצד ארון מאי עביד ליה הא משמע מצדו ולא במתוכו: האי בתוכו. שהשם הקודש שאין מזכירין וכל כיוויו כל שבעים שמות של הקב"ה מונחין בארון משמע כו'. והקשתי לר' מאי שנא דר' יהודה מרבה מאין רק שברי לוחות לידכר עמודין דקיימי לטעמיה באותו טפח הפנוי בארון כי היכי דמרבה ר' מאיר ספר תורה לטעמיה דקיימי בב' טפח פנוי והשיב לי משום הכי מרבה שברי לוחות הואיל וכתיבי בתורה ועמודיו לא כתיבי בתורה: חגי זכריה ומלאכי לסוף אינביאו וזוטר נביאותייהו כתבינן לה נמי גבייהו. ונכתביה באנפי נפשיה ונקדמיה מקמי [ישעיה] ומשני כיון דזוטר מירכם כלומר משום דכל הספרים נגללין מתחלתן אי כתבינן לה באפי נפשיה כשמגלגלין הספר מבליע נבואת הושע בהדי הספר ומירכם ומתעלם מן העין וליכא למיקם עלה היכא כתיבא משום הכי מוקממי לה בהדי חגי זכריה דזוטר נבואתייהו: מכדי ישעיה הוה קדים לירמיה (דיחזו) [ויחזקאל] דישעיה הוי בימי מנשה וירמיה הוה בחורבן הבית בתר הכא טובא ויחזקאל הוה בגלות: רות נמי פורענות. דהוה רעב ומתו מחלון וכלילון; ומשני רות פורענויות דהוה ליה אחרית טוב שלקחה בועז ומשום הכי מתחילין ברות [ואח"כ] בתהלים שיצא ממנה דוד שתקנו; ופרשת בלעם. אע"ג דבלעם גופיה הוה נביא. שמונה פסוקים שבתורה מן וימת משה. על ידי עשרה זקנים ועל ידי אדם הראשון. על ידי אדם הראשון היינו מזמור שיר

מסורת הש"ס

ה) [אולם פי"ב מ"ו עירובין יג: פו. סוכה ז:], ו) [עיין מה שמקשה תוס' על זה בעירובין יד. ד"ה והאיכא], ג) [עיין תוס' עירובין שם], ד) [סוטה נב:], ה) [כרכות מ: מנחות עט:], ו) [מנחות עט:], ז) [פסחים פז:], ח) [לקמן טו.], ט) [לקמן קח.], י) [כרכות ז: ע"ש], כ) [עי' פי' הגרז על זה בגלי"ה דף שס"ב בפנים וגם הסב"ה ע"ש], ל) [עי' תוס' לעיל יג: ד"ה ושוסה בראשון], מ) מיכח שפוט ליתא בדפו"ר], נ) [דברים לד], ס) [במגילה שם ומגדים נ: ליתא ריבינו מתקרא אלו ספקי טעמי"], ע) [לקמן טו.].

תורה אור השלם

1 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבַּעֲלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם יְיָ צְבָאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים עָלָיו: שמואל ב ו ב

2 וְאֶכְתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: דברים י ב

3 תְּחִלַּת דְּבַר יְיָ בְּהוֹשֵׁעַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים כִּי זָנֹה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְיָ: הושע א ב

גליון הש"ס

גמרא מלמד שהלוחות. עי' עירובין דף סג ע"ב תוס' ד"ה כל זמן:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ולמ"ד וכו' מאי קאמר ולמ"ד והא האי תנא:

מוסף רש"י

כל שיש בהקיפו שלשה טפחים. שאריכה חוט אריך ג' טפחים להקיפה סביב, ביזוע שיש בה רוחב טפח אם תתלק (עירובין יג.) דכתיב כיס שעשה שלמה (דה"ב ד) עשר באמה משפחו אל שפתו עגול סביב, וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב, לעשר אמות רוחב שלשים אמה היקף (סוכה ז:). **שהשם וכל כיוויי מונחין בארון.** הוילא עמהם למלחמה (סוטה מג:). **אשר שברת.** אישור, שפרשו ושיבחו על שבירתן (שבת פז.). **יישר,** לשון חזק (כתובות פה.).

מוסף תוספות

א. דכשאמרו ארכו בהקיפו. לשב"ש. ב. דודאי עמודים היו בו כיון שנגלל לאמצעיתו למאי דס"ל השתא. שם. ג. דאמר לרחבו הוי תשעה טפחים ופשא ליה שני טפחים. תוס' רי"ד.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חזקיה וסיעתו. בני דורו שלאחריו ימים שלאחריו: **נתנו ישעיה.** שהרגו מנשה[ט] ולא כתב ספרו שלא היו הנביאים כותבים ספריהן אלא לפני מותן: **משלי קהלת.** דכתיב בספר משלי (כה) אשר העתיקו אנשי חזקיה וגו' ועל שחזקיה גרם להן לעסוק בתורה כדאמרינן בחלק (סנהדרין דף לד:) נעץ חרב על פתח בית המדרש כו' נקרא הדבר על שמו: **אנשי כנסת הגדולה.** תגי זכריה ומלאכי זרובבל ומרדכי וחבריהם: **נתנו יחזקאל.** שנתנבא בגולה ואיני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעצמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בתורה לאחר וכתבוה אלו לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר ושיר עשר ממון שהיו נבואותיהם קטנות לא כתבום הנביאים עצמם אים אים ספרו ובאו תגי זכריה ומלאכי ואלו שרוח הקדש מסתלקת שהיו הם נביאים אחרונים ועמדו וכתבו נבואותיהם וארכו נבואות קטנות עמם ועשאום ספר גדול שלא יאבדו מחמת קטנם: **עד לו.** עד שייחס עצמו: **מסייע לי' כו' עד שייחס עצמו.** שכתב דברי הימים עד שייחס בו את עצמו: **ומאן אסקיה.** מי סיימו: **פניא כמאן דאמר.** כל[ז] הך דקתני לעיל [יד:] יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה אתיא כי האי תנא דלקמיה דאמר נמי יהושע כתבן: **דתניא.** פלוגתא דתנאי בהאי דאמר מאה כו': **כמו שנאמר להלן כו'.** אכולה מילתא קאי דקאמר הקב"ה אומר ומשה כותב כמה שמצינו שהנביאים כותבים מפי רבם: **יחיד קורא אותן.** כלומר אין מפסיקין בהן: **לימא ר"י היא.** דאמר לא כתבם משה לפיכך נשתנו משאר התורה ולא כר"ש: **הואיל ואישתנו.** לכתוב בדמע אישתנו: **ואימא יעקב כו'.** לא גרסינן לה: ל"א (ז) גרסינן [למתניתא] דלעיל [יד:] במניינא דעשרה זקנים דקא תשיב אברהם ואיתן האזרחי ולא קא תשיב אסף דקסבר משלשה בני קרח הוא: **והא אמר רב כו'.** גבי ויתכם מכל האדם מאיתן האזרחי וגו' (מלכים ה יא) איתמר וכן הך דהימן זה משה אהימן דהכוא קרא איתמר דכתיב ביה והימן וכלכל וגו' [דה"א ב ו]: **תרי הימן הוו.** משכיל להימן האזרחי [תהלים פט] הימן אחריינא הוה: **שנעוריו לעז.** איזב שהאריך ימים רבים: **משל היה.** ללמוד ממנו תשובות למקטרגים[ח] על מדת הדין ושאין אדם נתפס על עברו: **איש היה.** אלמא הוה: **אלא מעתה ורש אין לו כל וכו'.** וסיפיה דקרא ותהי לו [ט] לבת: **מי הוה.** משום דכתיב ותהי אימא

ועל ידי שלמה בני קרח. לפי הספרים דגרסי מהלך ל"ל דאסף הוה משלשה בני קרח והוא אביאסף ולספרים דל"ג שלמה לא הוי אסף אביאסף אלא אסף היה מן הלוים המשוררים וא"ת ולהנהו דלא גרסי ליה אמאי לא תשיב ליה הא כתיב (תהלים עב) לשלמה אלהים משפטיך וגו' וי"ל דדוד אמרו והתפלל על שלמה תדע דכתיב בסוף המזמור כלו תפלות דוד וא"ת לספרים דגרסי שלמה הכתיב כלו תפלות דוד וי"ל לפי שסיימו דוד והא דכתיב נמי שיר המעלות לשלמה דוד כמו כן אמרו דכל חמש עשרה מעלות דוד אמרן ויש ספרים דקא תשיב אברהם ואיתן האזרחי וגרים לקמן דקא תשיב אברהם וקא תשיב איתן והאמר רב איתן האזרחי הוא אברהם ומשני איתן האזרחי דקא תשיב הכא יעקב וקשה להאי גירסא דמנא לן דדוד כתב ספרו על ידי אברהם כיון דאיתן האזרחי לאו היינו אברהם: **ירמיה כתב ספרו וספר מלכים.** והא דלא כתב ישעיה דהיה קודם ירמיה ספר מלכים לפי שנהרג ולא היה בסוף המלכים ממנשה ואילך (לפי שנהרג) ואפילו ספרו לא כתב: **חזקיה וסיעתו כתבו ישעיה.** לפי שחזקיה גרם להם לעסוק בתורה נקרא הדבר על שמו אבל הוא לא כתבו שהרי מת קודם לישעיה[ט]: **עד לו.** פירש ר"ח עד פסוק ולו אמים בני יהוסדק (דה"ב כח) ומסייע לרב שייחס עצמו ועלה שייחוס עצמו כתב לפני זה הפסוק וקשה לפירושו הכא"ל עד ולו בוי"ן א: **פ"ה דיחזקאל לא כתב ספרו לפי שהיה בחוצה לארץ.** וקשה[ט] דהא ירמיה נמי בחוצה לארץ היה שהלך למצרים ונתנבא שם כמה נבואות ולא מצינו שחזר יותר לארץ ישראל:

שמונה פסוקים שבתורה. ה"ר משולם היה מצריך מכאן לקרות לאחד אותן ח' פסוקים שלא יקרא עמו שליח צבור[ב] ואין נראה לר"ת דהא כל התורה כולה נמי אחד קורא כדתנן במגילה (דף כא.): קראוה שנים יצאו ואמר בגמ' תנא מה שאין כן בתורה ואומר ר"מ[ג] דיחיד קורא בלא הפסקה שלא יקראו שנים זה ד' פסוקים וזה ד'[ג] ומה שנוהגים עתה לקרוא שנים [בכל התורה] אומר ר"ת כדי שלא יתבייש מי שאינו יודע לקרות בעצמו כענין שמצינו במסכת ביכורים (פ"ג מ"ז) דתנן כל מי שיודע לקרות קורא בעצמו ושאינו יודע לקרות מקרין לפניו נמנעו מלהביא ביכורים התקינו שיהיו מקרין את מי שיודע לקרות ואת מי שאינו יודע לקרות והא דאמר בירושלמי במגילה רבי שמואל בר רב יאמק על לבי כנישתא וחזא חמשה דקאים וקורא ולא קאי בר איניש מתתיו א"ל אסור כשם שנתנה תורה על ידי סרסור כך אנו צריכין לנהוג בה על ידי סרסור אע"ג דמשמע שחזן עומד אצל הקורא לא שיקרא עמו אלא יעמוד ויקרא לותם שיש להם לקרות כדי שתנתן תורה על ידי סרסור ועוד אומר ר"י דיכול להיות שקלת מסייע לו בנחת והא דמשמע במגילה שלא יקראו שנים היינו שנים שוין בקול רם:

איוב לא היה ולא נברא. אמי לא סבר כרבים לקיש דאמר בב"ר[ד] איוב לא היה שבאו עליו יסורין ולא אמר הכתוב שבאו עליו[ה] להודיעך כחו של איוב שאילו באו עליו היה יכול לעמוד בהן דאי סבר אמי אמורא דאיוב היה בעולם א"כ אמאי קאמר שמו ושם עירו למה טובא אינטריך לאשמועינן מי הוא אותו לדיק שהיה יכול לעמוד באותן יסורין:

**ועל ידי שלשה בני קרח ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקינות חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק סימן) ישעיה משלי שיר השירים וקהלת אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר עזרא כתב ספרו ויחס של דברי הימים עד לו מסייעא ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא עלה עזרא מבבל עד שיחס עצמו ועלה ומאן אסקיה נחמיה בן חכליה אמר מר יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן[ו] דתני' [1]וימת שם משה עבד ה' אפשר משה [2](מת) וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה [3]מכאן ואילך כתב יהושע דברי ר"י ואמרי לה ר' נחמיה אמר לו ר"ש אפשר ס"ת חסר אות אחת וכתיב [2]לקוח את ספר התורה הזה אלא עד כאן הקב"ה אומר [4] ומשה אומר וכותב מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כמו שנאמר להלן [3]ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו כמאן אזלא הא דא"ר יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב [8]שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן לימא [6](ר"י היא) ודלא כר"ש אפילו תימא ר"ש הואיל ואשתנו אשתנו: יהושע כתב ספרו והכתיב [4]וימת יהושע בן נון עבד ה' דאסקיה אלעזר והכתיב [5]ואלעזר בן אהרן מת דאסקיה פנחס שמואל כתב ספרו והכתיב [6]ושמואל מת דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים וליחשוב נמי איתן האזרחי אמר רב איתן האזרחי זה הוא אברהם כתיב הכא [7]איתן האזרחי וכתיב התם [8]מי העיר ממזרח צדק [וגו'] [7]קא חשיב משה וקא חשיב הימן והאמר רב הימן זה משה כתיב הכא הימן וכתיב התם [9]בכל ביתי נאמן הוא תרי הימן הוו משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב מסייעא ליה לר' לוי בר לחמא דא"ר לוי בר לחמא [9]איוב בימי משה היה כתיב הכא [10]מי יתן אפוא ויכתבון מלי וכתיב התם [11]ובמה יודע אפוא ואימא בימי יצחק דכתיב [12]מי אפוא הוא הצד ציד ואימא בימי יעקב דכתיב [13]אם כן אפוא זאת עשו ואימא בימי יוסף דכתיב [14]איפה הם רועים לא ס"ד דכתיב מי יתן בספר ויוחקו ומשה הוא דאיקרי מחוקק דכתיב [15]וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון רבא אמר איוב בימי מרגלים היה כתיב הכא [16]איש היה בארץ עוץ איוב שמו וכתיב התם [17]היש בה עץ מי דמי הכא עוץ התם עץ הכי קאמר להו משה לישראל ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' שמואל בר נחמני ויתיב וקאמר איוב לא היה ולא נברא אלא כמשל היה א"ל עליך אמר קרא איש היה בארץ עוץ איוב שמו אלא מעתה [18]ולרש אין כל כי אם בבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה וגו' מי הוה אלא משל בעלמא הכא נמי משל בעלמא א"כ שמו ושם עירו למה רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה היה ובית מדרשו בטבריא היה מיתיבי ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו אימא היינו שנים שוין בקול רס:

מסורת הש"ס

ח) נתנות ב, ב) [שם ליתא ואימא יעקב דכתיב ביה ויזרח לו השמש ההוא מיבעי ליה שמש שבאה בעבורו זרחה בעבורו קא מ"ל], ט) [לעיל יד:], ו) ויכמות מט:], ז) [כלומר, כ"ש], ח) כש"ל: למקנגריס, ט) כתב, י) [ל"ל כנו וכ"ל כש"ין], כ) [כדליתא יכמות מט:], ל) [כך ליתא בכ"ש דהכא ובמגמות ב. אבל במגילה כא: ד"ה תנא כתבו דבר זה כשם רש"ין], מ) [שוף פ' וילכן],

גליון הש"ס

גמרא מבאן ואילך כתב יהושע. עי' (מגילה) [מכות] דף יא ע"א: תוס' ד"ה פ"ה בו' **דהא** ירמיה. עיין בתוספות נודע ביהודה מ"מ חא"מ סימן קו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' עד כאן הקב"ה אומר ומשה כותב כל"ל ומיתם אומר נמתק: (ב) רש"י ד"ה ל"א הכי גרסינן למתניתא וכו' כנו קרא הוא. וגרסינן כאן אף חשיב אברהם ויקא חשיב איתן והאמר רב כו' ומשני איתן האזרחי דקא חשיב הכא יעקב דכתיב ביה ויזרח לו השמש הס"ד:

מוסף רש"י

אפשר ס"ת חסר אות אחת. ומשה קורא לו ס"ת דכתיב לקוח את הספר התורה הזה (מנחות ל:). **הקב"ה** אומר ומשה אומר וכותב. ומשה אומר אחריו כדי שלא יטעה וכותב (שם). ומשה כותב בדמע. ולא היה אומר אחריו מרוב עצרי (שם). **כמו שנאמר כו'** מפיו יקרא אלי כו'. שלא היה אומר אחריו משום דקינוח הוו (שם). **שמונה פסוקים שבתורה.** מיימת אם משה, יחיד קורא אותן. אחד אחד קורא ואין מפסיק בינתים כדי לעמוד אחר ולקרות (שם) שלא להפסיק בפעמיהו של יחוד עולם (מחזור ויטרי סי' תיח). **הואיל ואשתנו.** דנכתב בדמע, אשתנו. מאחר פסוקי דס"ת (שם).

מוסף תוספות

א. רי"ג עד ולו. ריטב"א. ב. שאין עומד עם הקורא שליח צבור שמחזן עליו. שם. ג. כדי שלא יהא ניכר שיהושע הוא כתבן. ל"י מיגש. ד. ר"ל אמר איוב לא היה, מחולפת שיטתיה דר"ל, דתמן אמר ר"ל בשם בר קפרא בימי אברהם היה, והכא אמר איוב לא היה, מאי לא היה, ביסורים שנכתבו עליו. בגלשת רכז סוף פרשת וילך. ה. אלא. שם.

רבינו גרשום

ליום השבת שנאמר בשביל אדם הראשון ועל ידי [ר"] זקנים הני דקא חשיב ס) לבר מאדם הראשון הוו ר' והני ר' כולהו קבוע בו מזמוריהן: וסיעתו. תלמידיו. וייחוס דברי הימים עד לו. כלומר הוא חשב היחס בדברי הימים מאדם הראשון עד עצמו: הואיל ואשתני. משאר תורה שהללו כת' משה בדמע: אשתני. נמי משאר תורה דיחיד יקרא אותו ולא שנים. ולמאן דאמר יהושע כתבו להכי יחיד קורא אותו והיינו דלא כר' שמעון דאיהו אמר דמשה כתבו: תרי הימן הוו. בן בנו של שמואל: (עד שעשאה כסולת נקיה). רבא אתי לסיועי למאן דאמר איוב בימי משה הוה. שדומה לענ ונקי מחטא: אלא משל היה. כמו שאמר שלמה יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים ולא שממש הוה: שיצאו. מכלל דבימי משה הוה ולא מעולי גולה: לעולם מעולי גולה אימא שהיה כשיעור שהיו ישראל במצרים והכי הוא

עין משפט נר מצוה

קלא א מי"ר פי"ג מהג' תפלה הלכה ו ועיין בהשמות סמג עשין יט טוש"ע ח"ח סי' תכח סעיף ז ויובכ הלפס פרק ד' דמגילה דף רמ:

תורה אור השלם

1 וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי יְיָ:
דברים לד ה

2 לְקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵדֶה:
דברים לא כו

3 וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּרוּךְ מִפִּי יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָנִי כֹתֵב עַל הַסֵּפֶר בְּדָיו:
ירמיהו לו יח

4 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן עֶבֶד יְיָ בֶּן מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים:
יהושע כד כט

5 וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת וַיִּקָּבְרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם:
יהושע כד לג

6 וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרוּהוּ בָּרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר הָאֹבוֹת וְאֶת הַיִּדְּעֹנִים מִן הָאָרֶץ:
שמואל א כח ג

7 מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי:
תהלים פט א

8 מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ יִתֵּן כְּעָפָר חַרְבּוֹ כְּקַשׁ נִדָּף קַשְׁתּוֹ:
ישעיהו מא ב

9 לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:
במדבר יב ז

10 מִי יִתֵּן אַפּוֹ וְיִכְתְּבוּן מִלָּי מִי יִתֵּן בַּסֵּפֶר וְיֵחָקוּ:
איוב יט כג

11 וּבַמֶּה יֹדַע אַפּוֹא כִּי מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ מִכָּל הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה:
שמות לג טז

12 הֲיָדוֹ יִתְחַזֵּק יָרוּם זְרֹעוֹ גְּדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמַר מִי אַפּוֹא הוּא הַצָּד צַיִד וְהָבֵא לִי וְאֹכֵל מִכֹּל בְּטֶרֶם תְּבוֹא וַאֲבָרֲכֶהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה:
בראשית כז לג

13 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם כֵּן אֶפּוֹא זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים:
בראשית מג יא

14 וַיֹּאמֶר אֵת אֲחִי אֲנִכִי מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים:
בראשית לז טז

15 וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיִּתָּא רֵאשִׁי עַם צְדָקֹת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל:
דברים לג כא

16 אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עוּץ אִיּוֹב שְׁמוֹ וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא תָּם וְיָשָׁר וִירֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע:
איוב א א

17 וּמִה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִוא אִם רָזָה הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בְּכוּרִי עֲנָבִים:
במדבר יג כ

18 וְלָרָשׁ אֵין כִּי אִם בִּבְשָׁה אַחַת קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתְגְדַּל עִמּוֹ וְעִם בָּנָיו יַחְדָּו מִפִּתּוֹ תֹאכַל וּמִכֹּסוֹ תִשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ תִשְׁכָּב וַתְּהִי לוֹ כְּבַת:
שמואל ב יב ג

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

1 הֵן אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזִיתֶם
וְלָמָּה זֶּה הֶבֶל תֶּהְבֹּלוּ:
איוב כז יב
2 וְלֹא נִמְצָא נָשִׁים יָפוֹת
בְּכָל בְּנוֹת אִיּוֹב בְּכָל הָאָרֶץ
וַיִּתֶן לָהֶם אֲבִיהֶם נַחֲלָה
בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם:
איוב מב טו
3 וַיִּבָּקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת
אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית וַיָּבִאוּ
אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: מלכים א א ג
4 וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקְחֶם וַאֶת
הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב
וְאַמְלֻטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי
לְהַגִּיד לָךְ: איוב א טו
5 עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא
וַיֹּאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל
הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת
הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב
וְאַמְלֻטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי
לְהַגִּיד לָךְ: איוב א יז
6 וְיֹאמַר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת
הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת
הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים
וְאֶת הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל
זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב
בִּשְׂפָתָיו: איוב ב י
7 וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן הַשָּׂדֶה
כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים
וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נְבָלָה
עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת
בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה:
בראשית לד ז
8 וּבְמָה יִוָּדַע אִפּוֹא כִּי
מְצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי
וְעַמְּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ
וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכֹּל
הָעָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה: שמות לג טז
9 שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית
שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה בָּךְ מַה
תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כְּמַחֲלֹת
הַמַּחֲנָיִם: שיר השירים ז א
10 חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ
אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה
וִירוּשָׁלִָם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם
אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה:
ישעיהו א א
11 וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט
הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ
וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם
יְהוּדָה לָגוּר בִּשְׂדֵי מוֹאָב
הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו:
רות א א
12 בְּסֵפֶר הָיָה לְסִיגִים
סָבְאָךְ מְהוּל בַּמָּיִם:
ישעיהו א כב
13 וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי
הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ
וַיָּבוֹא גַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם
וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן מֵאַיִן
תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ
וַיֹּאמַר מִשּׁוֹט בָּאָרֶץ
וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: איוב א ו-ז
14 קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ
לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ
אֶתְּנֶנָּהּ: בראשית יג יז
15 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן
הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ עַל עַבְדִּי אִיּוֹב
כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ
תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר
מֵרָע: איוב א ח
16 וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ
אֶל הַנַּעַר וְאֶל תַּעַשׂ לוֹ
מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי
יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא
חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ
מִמֶּנִּי: בראשית כב יב
17 וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ
וַיֹּאמֶר הַחִנָּם יָרֵא אִיּוֹב
אֱלֹהִים: הֲלֹא אַתָּה שַׂכְתָּ
בַעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל
אֲשֶׁר לוֹ מִסָּבִיב מַעֲשֵׂה יָדָיו
בֵּרַכְתָּ וּמִקְנֵהוּ פָּרַץ
בָּאָרֶץ: איוב א ט-י
18 וְאוּלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ
וְגַע בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ אִם לֹא
עַל פָּנֶיךָ יְבָרֲכֶךָּ:
איוב א יא
19 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן
הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדֶךָ רַק
אֵלָיו אַל תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא
הַשָּׂטָן מִעִם פְּנֵי יְיָ:
איוב א יב
20 וַיְהִי הַיּוֹם וּבָנָיו וּבְנֹתָיו
אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית
אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר וּמַלְאָךְ בָּא
אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמַר הַבָּקָר הָיוּ חֹרְשׁוֹת וְהָאֲתֹנוֹת רֹעוֹת עַל יְדֵיהֶם: איוב א יג-יד

בלעם ואביו. כדאמר במגילה (דף טו.) כל ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא:

[9] **אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים.** וא"ת ומאי קמ"ל קרא כתיב ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה ואיוב אמרי אותו מעשה היה ק"מ שנה וא"כ היה בן שבעים קודם וי"ל דס"ד דלא כפל אלא בעושר ויופי של בנות אבל בשנים לא: **אליהוא לא מישראל הוה.** משמע דפשיטא דאליהוא בן ברכאל מישראל הוה לכך נראה דבפ"ק דע"ז (דף ג.) דאמר יצא בגדד השומי ולופר הנעמתי [a] ויעידו בהן בישראל שקיימו כל התורה כולה ל"ג התם ואליהוא בן ברכאל ונראה דשמעתתא דהתם סברה כמ"ד איוב בימי יעקב הוה דהא אמר לקמן דממשה ואילך לא שרתה שכינה על עובדי כוכבים: **דור ששופט את שופטיו.** תימה לר"י דאמר [b] (בפ"ק) דתמורה (דף טו:) כל האסכולות שעמדו לישראל מימות משה עד שמת יוסף בן יועזר לא היה בהם שום דופי: **בפירוש** רבינו חננאל גרס כולהו תנאי ואמוראי מודו דאיוב ישראל היה ולר"י נראה דל"ג ואמוראי דרבא ע"כ סבר לעיל דלאו מישראל הוה דקאמר לעיל הכי אמר להן משה למרגלים ישנו לאותו אדם ששמותיו כעין כו': **ויש אומרים איוב בימי יעקב הוה.** הני [c] יש אומרים לאו היינו ר' נתן דהא פליגי עליה [d] : ככולא

אימא כמשעה שנכנסו ישראל למצרים ועד [שעה] שיצאו מיתיבי שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם ואלו הן בלעם ואביו ואיוב אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ואליהוא בן ברכאל הבוזי [e] (א"ל) וליטעמיך אליהוא בן ברכאל לאו מישראל הוה והא כתי' ממשפחת רם אלא אינבוי אינבי לאומות העולם ה"נ איוב אינבוי אינבי [לאומות העולם] אטו כולהו נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם התם עיקר נביאותייהו לישראל הכא עיקר נביאותייהו לאומות העולם מיתיבי חסיד היה באומות העולם ואיוב שמו ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו הביא הקב"ה עליו יסורין התחיל מחרף ומגדף כפל לו הקב"ה שכרו בעוה"ז [כדי] לטרדו מן העולם הבא תנאי היא דתניא רבי אלעזר אומר איוב בימי שפוט השופטים היה שנאמר [1] הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו איזה דור שכולו הבל הוי אומר זה דורו של שפוט השופטים רבי יהושע בן קרחה אומר איוב בימי אחשורוש היה שנאמר [2] ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ איזהו דור שנתבקשו בו נשים יפות הוי אומר זה דורו של אחשורוש ואימא בימי דוד דכתיב [3] ויבקשו נערה יפה התם בכל גבול ישראל הכא בכל הארץ רבי נתן אומר איוב בימי מלכות שבא היה שנאמר [4] ותפל שבא ותקחם וחכ"א איוב בימי כשדים היה שנאמר [5] כשדים שמו שלשה ראשים ויש אומרים איוב בימי יעקב היה ודינה בת יעקב נשא כתיב הכא [6] כדבר אחת הנבלות תדברי וכתיב התם [7] כי נבלה עשה בישראל וכולהו [f] תנאי סבירא להו דאיוב מישראל הוה לבר מיש אומרים דאי ס"ד מאומות העולם הוה בתר דשכיב משה מי [8] שריא שכינה על עובדי כוכבים והא [9] אמר מר בקש משה שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר [10] ונפלינו אני ועמך א"ר יוחנן דורו של איוב שטוף בזמה היה שנאמר הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו וכתיב [11] שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בך אימא בנבואה דכתיב [12] חזון ישעיהו בן אמוץ א"כ למה זה הבל תהבלו למה לי וא"ר יוחנן מאי דכתיב [13] ויהי בימי שפוט השופטים דור ששופט את שופטיו אומר לו [14] טול קיסם מבין [g] (עיניך) אומר לו טול קורה מבין עיניך אמר לו [15] כספך היה לסיגים אמר לו סבאך מהול במים א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל האומר מלכת שבא אשה היתה אינו אלא טועה מאי מלכת שבא מלכותא דשבא [16] ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ויבא גם השטן בתוכם ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן וגו' [17] אמר לפניו רבש"ע שטתי בכל העולם כולו ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם שאמרת לו [18] קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ואפילו הכי בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה [עד שקנה בד' מאות שקל כסף] לא הרהר אחר מדותיך [19] ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו' א"ר יוחנן גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם דאילו באברהם כתיב [20] כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ובאיוב כתיב [21] איש תם וישר ירא אלהים [וסר מרע] מאי וסר מרע א"ר אבא בר שמואל [h] איוב ווותרן בממונו היה מנהגו של עולם נותן חצי פרוטה לחנוני איוב ויתרה משלו [22] ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה סכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב מעשה ידיו ברכת בארץ ומקנהו פרץ בארץ מאי מעשה ידיו ברכת א"ר שמואל בר רב יצחק כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך מאי ומקנהו פרץ בארץ א"ר יוסי בר חנינא מקנהו של איוב פרצו גדרו של עולם מנהגו של עולם זאבים הורגים הזעזים מקנהו של איוב עזים הורגים את הזאבים [23] ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך [24] ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך וגו' [25] ויהי היום ובניו ובנותיו אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור ומלאך בא אל איוב ויאמר הבקר היו חורשות וגו' מאי הבקר היו חורשות והאתונות רועות על ידיהם א"ר יוחנן מלמד שהטעימו הקב"ה לאיוב

מעין

אימא כמשעה שנכנסו לו'. מאתים ועשר דכתיב (איוב מב) ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה אף שנותיו הוכפלו דכתיב [i] [שם] ויהי איוב אחר זאת מאה וארבעים שנה למדנו שהיה בן שבעים כשבאו יסורין עליו הרי מאתים ועשר ולעולם מעולי גולה היה: **נתנבאו לאומות העולם.** אלמא נביאי היה: **אליהוא.** על כרחך מדייתסיה קרא בשמו [וסם אביו] ושם ממשפחתו ישראל הוה ואית דאמרי ממשפחת רם היה היינו אברהם: **שכולו הבל.** הטובים שבהן לא היו כלום כדאמרינן לקמן שהנשפט היה לו פתחון פה לשפוט את שופטיו ומוכיחו: **בימי מלכות שבא היה.** ובא (ב) גדוד מכשדים עליו: **וחל"א בימי מלכות כשדים.** בימי נבוכדנצר היה ובא גם משבא גדוד עליו: **וכולהו הני תנאי לו.** מסקנא דתירוצא הוא דתריץ לעיל תנאי היא דהוא מתניתא דלעיל ס"ל עובד כוכבים הוה והני תנאי דהך מתניתא כולהו סבירא להו דישראל הוה בר מיש אומרים דאמרי בימי יעקב הוה: **והא אמר מר.** בפ"ק דברכות (דף ז.): **ונפלינו.** (ג) ונבדלנו בלכתך עמנו מכל האומות: **ונחזה בך.** לשון זימה [הוא זה] להסתכל בנשים שעובדי כוכבים אומרים לישראל שודי לתומתנו ומזני עמנו: **ששופט את שופטיו.** שהיו השופטין עלמן מקולקלים והיה פתחון פה לנשפט להוכיח את מוכיחו שאם אמר לו השופט טול קיסם מבין עיניך הסתלק ופרוש מעבירה קטנה שבידך יכול זה לומר טול קורה מבין עיניך פרוש מעבירה חמורה שבידך: **סבאך.** ייגך כמו אל תהי בסבאי יין (משלי כג): **מהול.** מעורב וכן כל לשון הולמות שבתורה לשון ערבוב: **קוס הסהלך.** היינו דקאמר ומהתהלך בה מאותו שאמרת לו התהלך בארץ אני בא: ה"ג **מנהג עולם נותן חלי פרוטה לחנוני.** מי שיש לו מלאכה מועטת לעשות אומר לפועל חלי פרוטה אני נותן לך ונלך אצל חנוני ונקנה בפרוטה ככר לו בילים ונחלוק ואיוב ויתרה לחלי הסני משלו ונותן לו כל הפרוטה שהיה רע בעיניו לדקדק בדבר קל שאינו ממון: **והאתונות רועות [וגו'].** ע"י הבקר דריש ליה לקרא שאוכלת חזיז מתלש המעינה שהזרע לומח בשעתו:

ששופט. מי שהיה שפוט על פי בית דין הוא שופט את שופטיו שאם אמר לו השופט טול קיסם שלך גדולה מתחת ידיך היה משיב הוא לשופט טול קורה כלומר אני גדולתי קיסם שהוא מעט אתה גדול קורה שהוא גדול מזה: אדם נותן חצי פרוטה לחנוני שאם היה חייב לפועל חצי פרוטה היה נותן לו איוב פרוטה שלימה ולא היה הולך לחנווני לחלוף לו חצי ליתן לו חצי לפועל [כמנהגם] היינו וסר מרע שלא היתה מדתו כמדת רעיו בני אדם: שהטעימו הקב"ה

---

a) נראה מזה שרבינו היה גורס וכולהו תנאי ואמוראי וכנ' התוס' בשם ר"ת ע"ש:

---

1) בב"י ליתא, 2) נ"ל שרתה, 3) ברכות ז., 4) [ערכין טז:], 5) [גירסת הש"י והילקוט שיר"ר], 6) נ"ל משוט בארץ ומהתהלך בה], 7) [מגילה כח.], 8) [פסחים דף רכ.], 9) נ"ל וכתיב. רש"ש, 10) [שייך קודם לד"ה בגמרא], 11) נ"ל בפ"ב, 12) [עי' תוס' סוטה יב. ד"ה אחרי ותוס' ע"ז סד: ד"ה אחרים ותוס' לקמן נא: ד"ה מלן],

הגהות הב"ח

(a) גמ' וכולהו הני תנאי בסגיעה: (b) רש"י ד"ה בימי וכו' ונא גם בגוד: (c) ד"ה ונפלינו נ"ב אע"ג דבנלכתך עמנו היא שאלה אחרת בקב שתסרה שכינה על ישראל מ"מ שאלת ונפלינו היא דבוקה עם בלכתך עמנו וכך אמר ועוד דבר אחר בלכתך עמנו ממך שהיה נבדלים בלכתך עמנו מכל האומות:

מוסף רש"י

טול קיסם. כלומר עון קטן שבידך, זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שבידך (עורכין טז:). **והאתונות רועות על ידיהם.** שלאחר מריעת האתונות (נ"ל הבקר) היו זורעים עם החמיר וקרועות האתונות מיד חזיז מן התלש (איוב א יד).

מוסף תוספות

א. ואליהוא בן ברכאל הבוזי וכו' דאלמא אליהוא גוי הוה. תוס' ר"ל. ב. אע"ג דקימא לן דיש אומרים היינו ר' נתן דאמר בסוף הוריות (יג:) דאסיקא ליה לר' נתן יש אומרים. תוס' לקמן נא:

רבינו גרשום

חושבנא ישראל היו במצרים ר"י שנה ואיוב כשבאו עליו יסורין היה בן ע' שנה כדכתיב (איוב טו) גם שב גם ישיש בנו ואין שב פחות מע' שנה כדכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה וכשהשיב הקב"ה שבוחו נתן לו הכל למשנה ושנותיו הכפיל לו דכתיב ויחי איוב אחרי זאת ק"מ שנה והנהו ע' דמעיקרא הרי ר"י שנה: בלעם [ואביו] אינבויי אינבי לעובדי כוכבים על דור המבול ועל דור הפלגה. בלעם אינבי לעובדי כוכבים לעמלק [ולכתיים] וקשיא לר' יוחנן ולר' אלעזר דאמרי מעולי גולה היה: כדי לטורדו מן העולם. אלמא דאיוב מעובדי כוכבים הוה: תנאי היא כר' וכולהו הני תנאי מהא בריתא דר' אלעזר ואילך מודו דאיוב מישראל הוה מדקא מיירי טעמייהו ממשה ואילך איכא למשמע מינה דהואל ושרתה עליו שכינה ממשה ואילך: לבד מיש אומרים דאמר בימי יעקב הוה שעדיין לא בא משה לעולם: דאי ס"ד דלשאר תנאי מאומות העולם היה וכי ממשה ואילך כו'. ו) דאמוראי קרי לר' יוחנן ולר' אלעזר דאמרי תרוייהו איוב מעולי גולה היה ורבא נמי אמורא: מה תחזו בשולמית דכי היכי דהאי קרא משתעי בנקבה דהיינו זימה הכי נמי הן אתם כולכם חזיתם:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מעין העולם הבא. כדכתיב (ירמיה לא) הרה ויולדת יחדו כריון ולידה ביום אחד כרי דרשינן ליה במסכת שבת (דף ל.): כרי גרסינן **במתניתא תנא יורד ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה.** [וה"פ] יורד למטה ומתעה את הבריות לחטוא ועולה למעלה ומרגיז את חמת המלך בהשטנותו נוטל ממנו רשות להרוג את החוטא מכיון שנתנו רשות דכתיב ותסיתני בו: **לערו של שטן.** שהוזקק לשמור את נפש איוב שלא תלא: **אלמא בדידיה קיימא.** ליטול את הנפש והזהירו שלא ליטלה: **בעבור הרעימה.** שתתרעם על שהיא עקרה ותתפלל: **נפוך קערה על פיה.** (ב) לעקור כל כבוד שחיקף וגילף: **נפטור את כל העולם כולו.** מדינו של הקב"ה לומר שאנוסין הן ע"י הקב"ה שברא (ג) ילה"ר והכי קאמר על דעתך כי לא ארשע אם היית חפץ לא הייתי רשע: **ברא שור בפרסות סדוקות וחמור בפרסות קלוטות.** את זה טהרת ואת זה טמאת הכל בא על ידך אתה ברא בו שימני הטומאה: **ברא לדיקים.** ע"י יצר טוב: **ברא רשעים.** על ידי יצר הרע לפיכך אין ניצול מידך כי מי יעכב אנוסין הן החוטאין: **ברא לו תורה.** (ד) הן תבלין שהיא מבטלת את הרהורי עבירה כדאמר בעלמא (קדושין דף ל.): **אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח כו' הלכך לאו אנוסין נינהו שהרי יכולין להליל עצמן: ברכה אוכר.** שהיא סבור שהיא אוכר את שלהו: **אדי שמיה עלווה.** אומר שהיא קרובתו או מדבר בה בהשיאנה: **תכרוותא בלפי שמיה.** מדבר לפני השכינה כאדם המתווכח לחבירו בא ונשקול מי חייב לחבירו: **מן הסערה.** לשון שיער כדקתני סרבה ימין ברוחתי כאדם: **מטשטשות את הארץ.** עושות את הארץ כטיט: דלקון

מעין העולם הבא [1]עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים וגו' עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשטו על הגמלים ויקחום וגו' עוד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפול על הנערים וגו' ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו וגו' ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים [2]ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב וגו' ויאמר ה' אל השטן אי מזה תבא ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ [וגו'] אמר לפניו רבש"ע שטתי בכל העולם ולא מצאתי כעבדך אברהם שאמרת לו [3]קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה [ה]ובשעה שבקש לקבור שרה לא מצא מקום לקוברה ולא הרהר אחר מדותיך [4]ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו' ועודנו מחזיק בתומתו ותסיתני בו לבלעו חנם אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו כאדם שמסיתין אותו וניסת במתניתא תנא יורד ומתעה ועולה ומרגיז נוטל רשות ונוטל נשמה [4]ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם לא [ו](על) פניך יברכך ויאמר ה' אל השטן הנו בידך אך את נפשו שמור ויצא השטן מאת פני ה' ויך את איוב וגו' אמר רבי יצחק קשה צערו של שטן יותר משל איוב משל לעבד שאמר לו רבו שבור חבית ושמור את יינה אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות הוא שטן דכתיב [5]ויצא השטן מאת פני ה' הוא יצר הרע כתיב התם [6]רק רע כל היום וכתיב הכא (רק את נפשו שמור) [7]רק אליו אל תשלח ידך] הוא מלאך המות דכתיב (רק) [4][אך] את נפשו שמור אלמא בדידיה קיימא א"ר לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו שטן כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב אמר חס ושלום מינשי ליה [ב]לרחמנותיה דאברהם פנינה דכתיב [8]ובעסתה צרתה גם כעס בעבור הרעימה דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא אתא שטן נשקיה לכרעיה [9]בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו אמר רבא בשפתיו לא חטא בלבו חטא מאי קאמר [10]ארץ נתנה ביד רשע פני שופטיה יכסה אם לא איפו מי הוא אמר רבא בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר ליה אביי לא דבר איוב אלא כנגד השטן כתנאי ארץ נתנה ביד רשע רבי אליעזר אומר בקש איוב להפוך קערה על פיה אמר לו רבי יהושע לא דבר איוב אלא כלפי שטן [11]על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל אמר רבא בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין אמר לפניו רבונו של עולם בראת שור פרסותיו סדוקות בראת חמור פרסותיו קלוטות בראת גן עדן בראת גיהנם בראת צדיקים בראת רשעים מי מעכב על ידך ומאי אהדרו ליה חבריה [דאיוב] [12]אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע [ז]ברא לו תורה תבלין דרש רבא מאי דכתיב [13]ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין ברכת אובד עלי תבא מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים ומשביחה ומחזירה להן ולב אלמנה ארנין דכל היכא דהוה [ח](איכא) אלמנה דלא הוו נסבי לה הוה אזיל שדי שמיה עילווה והוו אתו נסבי לה [14]לו שקול ישקל כעשי והותי במאזנים ישאו יחד אמר [ט]רב עפרא לפומיה דאיוב חברותא כלפי שמיא [ז][15]לו יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו אמר [ח]רב עפרא לפומיה דאיוב כלום יש עבד שמוכיח את רבו [16]ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה אמר רבא [ט] עפרא לפומיה דאיוב איהו באחרניתא אברהם אפילו בדידיה לא איסתכל דכתיב [17]הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה [18]כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה אמר רבא מכאן שכפר איוב בתחיית המתים [19]אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם [י]אמר רבה איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו בסערה חרף דכתיב אשר בשערה ישופני אמר לפניו רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו דכתיב [20]ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר [וגו'] [21]אזר נא כגבר חלציך אשאלך והודיעני אמר לו הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתים יונקות מגומא אחת שאלמלי שתים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי [י][22]מי פלג לשטף תעלה [וגו'] הרבה טיפין בראתי בעבים וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפום בפני עצמה כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפום אחד שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפום אחד מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי מאי משמע דהאי תעלה לישנא דדפום היא אמר רבה בר שילא דכתיב [23]ויעש תעלה בבית סאתים זרע ודרך לחזיז קולות הרבה קולות בראתי בעבים וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד מחריבין את כל העולם בין קול לקול לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי [24]הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור יעלה זו אכזרית על בניה בשעה שכורעת ללדת

1 עוד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וְיֹאמַר אֵשׁ אֱלֹהִים נָפְלָה מִן הַשָּׁמַיִם וַתִּבְעַר בַּצֹּאן וּבַנְּעָרִים וַתֹּאכְלֵם וְאִמַּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וְיֹאמַר כַּשְׂדִּים שָׂמוּ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּפְשְׁטוּ עַל הַגְּמַלִּים וַיִּקָּחוּם וְאֶת הַנְּעָרִים הִכּוּ לְפִי חָרֶב וְאִמַּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: עוֹד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא וְיֹאמַר בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ אֹכְלִים וְשֹׁתִים יַיִן בְּבֵית אֲחִיהֶם הַבְּכוֹר: וְהִנֵּה רוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה מֵעֵבֶר הַמִּדְבָּר וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת הַבַּיִת וַיִּפֹּל עַל הַנְּעָרִים וַיָּמוּתוּ וְאִמַּלְטָה רַק אֲנִי לְבַדִּי לְהַגִּיד לָךְ: וַיָּקָם אִיּוֹב וַיִּקְרַע אֶת מְעִילוֹ וַיָּגֵז אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ: וַיֹּאמַר עָרֹם יָצָאתִי מִבִּטְנ אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב שָׁמָּה יְיָ נָתַן וַיְיָ לָקָח יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ: בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב וְלֹא נָתַן תִּפְלָה לֵאלֹהִים: איוב א טז-כב

2 וַיְהִי הַיּוֹם וּבָאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ וְגַם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן אֵי מִזֶּה תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ וַיֹּאמַר מִשּׁוֹט בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: איוב ב א-ב

3 קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּהּ: בראשית יג יז

4 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לְבָבְךָ אֶל עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וְתַסִּיתֵנִי בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם: וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת יְיָ וַיֹּאמַר עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ: אוּלָם שְׁלַח נָא יָדְךָ וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ אִם לֹא אֶל פָּנֶיךָ יְבָרֲכֶךָ: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר: איוב ב ג-ו

5 וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְיָ וַיַּךְ אֶת אִיּוֹב בְּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֹדוֹ: איוב ב ז

6 וַיַּרְא יְיָ כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם: בראשית ו ה

7 וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיָדֶךָ רַק אֵלָיו אַל תִּשְׁלַח יָדֶךָ וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵעִם פְּנֵי יְיָ: איוב א יב

8 וְכַעַסְתָּה צָרָתָהּ גַּם כַּעַס בְּעִבּוּר הֵעָנֶה כִּי סָגַר יְיָ בְּעַד רַחְמָהּ: שמואל א א ו

9 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי גַּם אֶת הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֵת הָרָע לֹא נְקַבֵּל בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בִּשְׂפָתָיו: איוב ב י

10 אֶרֶץ נִתְּנָה בְיַד רָשָׁע פְּנֵי שֹׁפְטֶיהָ יְכַסֶּה אִם לֹא אֵפוֹא מִי הוּא: איוב ט כד

11 עַל דַּעְתְּךָ כִּי לֹא אַרְשִׁיעַ וְאֵין מִיָּדְךָ מַצִּיל: איוב י ז

12 אַף אַתָּה תָּפֵר יִרְאָה וְתִגְרַע שִׂיחָה לְפָנֵי אֵל: איוב טו ד

13 בִּרְכַּת אֹבֵד עָלַי תָּבֹא וְלֵב אַלְמָנָה אַרְנֵן: איוב כט יג

14 לוּ שָׁקוֹל יִשָּׁקֵל כַּעַשׂ וְתַקְוָתִי בְּמֹאזְנַיִם יִשָּׂאוּ יָחַד: איוב ו ב

15 לֹא יֵשׁ בֵּינֵינוּ מוֹכִיחַ יָשֶׁת יָדוֹ עַל שְׁנֵינוּ: איוב ט לג

16 בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי וּמָה אֶתְבּוֹנֵן עַל בְּתוּלָה: איוב לא א

17 וְיָהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרַיְמָה וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ: בראשית יב יא

18 כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה: איוב ז ט

19 אֲשֶׁר בְּשַׂעֲרָה יְשׁוּפֵנִי וְהִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם: איוב ט יז

20 וַיַּעַן יְיָ אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר: איוב לח א

21 אֶזַּר נָא כַגֶּבֶר חֲלָצֶיךָ וְאֶשְׁאָלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי: איוב לח ג

22 מִי פִלַּג לַשֶּׁטֶף תְּעָלָה וְדֶרֶךְ לַחֲזִיז קוֹלוֹת: איוב לח כה

23 וַיִּבְנֶה אֶת הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְיָ וַיַּעַשׂ תְּעָלָה כְּבֵית סָאתַיִם זָרַע סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ: מלכים א יח לב

24 הֲיָדַעְתָּ עֵת לֶדֶת יַעֲלֵי סָלַע חֹלֵל אַיָּלוֹת תִּשְׁמֹר: איוב לט א

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבא מיהו בתמניתא לא אסתכל אברהם אפי' בדידיה כל"ל ומיבוא עפרא לפומייה דאיוב נמחק: (ב) רש"י ד"ה לפוך קערה על פיה כלומר לעקור: (ג) ד"ה לפטור וכו' שברא להם יל"ר: (ד) ד"ה בראת לו תורה תבלין כל"ל ומיבוא הן נמחק:

מוסף רש"י

ח"ו מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם. כדי שלא יהא נכסת לפני אלהינו זכותו של אברהם (איוב א ז). בפפוניא. שהיא דר בפפוניא (קדושין לה. ושם: בפפונא). מן הסערה. כלומר משער הלאם אי מזיכך עזוזה (נדה נב:).

רבינו גרשום

מעין העולם הבא. שלאלתר תיכף לחרישה היו רוצות על ידיהן מיד והיה עשב יוצא ורועות. וכן כתב לעולם הבא ונגש חורש בקוצר [עמ' ט]: כאדם שמסיתין אותו. אחרים וניסת על ידיהן: בעבור הרעימה. מה רעמים הללו לעולם אי אפשר בלא מטר כך היתה מתרעמת ומכעסת אותה כדי שתבקש רחמים עליה שיהיו לה ולדות: אלא בלבו חטא. שהיה מחשב בלבו על (פי) הבורא דברים אשר לא כן: להפוך קערה על פיה. להפוך יראת כל העולם. כלומר שאין דין אמת: על דעתך כי לא ארשע. כלומר בידך לבות בני אדם אם היה בדעתך להטותו לטובה לא היה רשע ובעבור שלא עשית כן אין מידך מציל: מי מעכב על ידך. שלא תתן לרשע לב צדיק: אף אתה תפר. כשתאמר כן תפר יראת חטא מבני אדם ותגרע תפלה מהם: ברא לו תבלין כנגדו. מכלל שהכל בידי אדם יעסוק בתורה ויהיה צדיק: כשמחזיר שדהו משובחת. שהוא היה סבור שגזלה לו: שדי שמיה עילויה. היה מוציא שם שהיא קרובתו: חברותא כלפי שמיא. דקאמר ישאו יחד: הנא נא ידעתי. כשראה בבואה במים: ויעש תעלה. דפוס סילון לשטף המים:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות